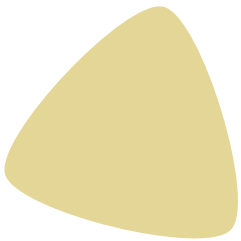

El Bon Pastor

Revista per a preveres

Núm. **86**
Febrer de 2017
Any VIII

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085- 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic	4
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i una sola ànima	7
Primers anys de ministeri	
NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA	
Presentes com el llevat	9
El preu del meu temps	
JOSEP PERICH I SERRA	
Anunciar la Paraula	11
La prova de la fe—Les temptacions de Jesús	
JOAN RAMON MARIN	
Al servei de l'altar	14
La importància de la Paraula de Déu en la celebració litúrgica del sagrament de la Penitència	
JOAN JOSEP MORÉ	
Deixebles de l'Evangelí	16
La vida comunitària i l'Eucaristia en Carles de Foucauld	
JORDI VILA I BORRÀS	
Reclinats sobre el pit del Senyor	18
Rema mar endins!	
CARLOS GARCIA I TALARN	
Rentar els peus	19
Convivència i diàleg	
JAUME SOY I AMARGANT	
Un bisbe ens parla	20
Veritable comunicació, un repte	
+ SEBASTIÀ TALTAVULL	
Hem vist, hem llegit	21
James MALLON, <i>Una renovación divina. De una parroquia de mantenimiento a una parroquia misionera</i>	
JOAN PLANELLAS I BARNOSELL	

L’any 2017 ha començat amb uns capgiraments més que notables en la geopolítica mundial. El més vistent ha estat sens dubte l’arribada a la presidència dels Estats Units d’Amèrica de Donald Trump, un home provinent del món dels negocis i hàbil comunicador, que ha sabut treure partit d’un desig soterrat de canvi en les classes mitjanes nordamericanes, desconcertades davant el món global i desitjoses d’una reafirmació identitària. Trump ha començat a moure fitxa impulsant un neonacionalisme en el camp de les aliances estratègiques internacionals (menys proper a la Unió Europea i a Alemanya, que semblen passar d’aliats a quasi rivals), promovent un model econòmic netament proteccionista (que els mercats nordamericans veuen, de moment, amb bons ulls davant el més que probable *sorpasso* de la Xina) i refermant els valors presents en la religió civil americana (on hi ha inclòs el tema de l’avortament, però de la qual és absent un altre greu atemptat contra la vida: la pena de mort). Trump ha iniciat el seu camí de manera impetuosa i transmetent molta seguretat en les seves decisions, tot i que els vots que va obtenir són 50 milions en un país de 300 milions d’habitants.

El proppassat 20 de gener Trump va jurar el càrrec de president sobre dues bibles: la seva bíblia, regalada per la seva àvia quan era infant, i la bíblia “oficial” de l’acte, la que havia pertangut al president Abraham Lincoln. És del tot desitjable que el nou president, protestant de confessió presbiteriana, faci cas de la revelació cristiana en dos temes fonamentals: la veritat i els pobres. Des de fa un cert temps hem entrat en allò que s’anomena el temps de la post-veritat, en el qual la informació que s’escampa a través de les xarxes –les autèntiques protagonistes dels nous sistemes de comunicació– no es mesura per la seva adequació a la veritat dels fets sinó per la seva capacitat de modificar-los, ni que sigui valent-se d’informacions directament falses o volgutament imprecises i, per això, tendencioses. El vuitè manament de la Llei de Déu (“no diràs falsos testimonis ni mentiràs”) i la cinquena antítesi del Sermó de la muntanya (“digueu sí, quan és sí; no, quan és no. El que es diu de més, ve del Maligne”, Mateu 5,37) són prou eloqüents. La veritat és una de sola, no dues o tres, i ha de ser mantinguda per l’home que creu. Pel que fa als pobres, n’hi ha de prou de recordar l’exhortació de Zacaries 7,10: “No oprimiui les viudes i els orfes, ni els immigrants ni els pobres”. O bé de recordar que diu Job de si mateix: “era el pare dels pobres i l’advocat dels estrangers” (Jb 29,16). Als Estats Units d’Amèrica els pobres són, entre d’altres, els malalts de les perifèries que no poden pagar-se les cures i els estrangers, utilitzats primer i expulsats després.

No hi ha, doncs, cristianisme sense una aposta ferma contra l’emascament de la veritat i sense un compromís a favor dels pobres de la terra. Diguem-ho d’una altra manera: sense

una mirada global que tingui en compte tot el planeta, l'Església quedaria atrapada en maneres de fer que no són seves i perdria la traducció efectiva del caràcter universal del cristianisme. El perill és, una vegada més, l'acomodació als vents dominants, l'adaptació a l'última ideologia ascendent, la manca d'esperit crític davant les posicions guanyadores. Un cristià, abans de tenir un ideari sociopolític determinat, és un deixeble de Jesús i per això el seu ideari queda supeditat als continguts de l'Evangelí i a tot allò que es desprèn d'ell. Hi ha una primacia de l'Evangelí de Jesús, que posa necessàriament en qüestió aquesta o aquella estratègia. I, en el cas del catolicisme, es demana, una adhesió sincera de ment i de cor a la paraula pronunciada pel bisbe de Roma, garant de la veritat de l'Evangelí amb els altres bisbes, i en darrer terme amb tota l'Església.

Alguns, com el periodista italià Massimo Franco, han volgut contraposar Trump i el Papa, lloant les dots comunicatives d'ambdós i contraposant el seu lideratge. Aquest no és un bon plantejament del problema. El mateix Papa s'ha mostrat prudent ran de la interessant entrevista concedida a EL PAÍS (22 de gener de 2017), en la qual no acceptava de pronunciar-se sobre Trump. Ara bé, durant la campanya electoral d'aquest darrer, el Papa va demanar a Donald Trump que canviés el seu discurs sobre els immigrants ja que proposava –i proposa– construir un mur entre els Estats Units i la frontera mexicana. I podríem afegir, a les propostes de Trump, la supressió de la seguretat social pública per als més desfavorits – l'atenció sanitària universal és indiscutible en les democràcies europees!–, la qual cosa comportaria deixar sense cobertura mèdica els qui habiten en els barris perifèrics de les ciutats i en l'Amèrica profunda.

És aquí on cal tenir present la paraula del Papa, és a dir, la seva lectura de l'Evangelí de Jesús. Com deia Francesc en l'entrevista esmentada, “la ideologia és un refugi que t'impedeix de tocar la realitat” (p. 3). Concretament, una ideologia que posi al davant de tot el propi fragment, els problemes domèstics, no deixa veure l'amplària d'un món global i s'autolimita perillosament. Perquè la “realitat” ja no és un sol país, per gran que sigui, sinó la humanitat sencera, i per això una ideologia de tipus particularista, basada en l'autosuficiència, limita la “realitat” que és el món. Per això, la corresponsabilitat ha de ser global perquè ja no hi ha problemes estrictament locals.

En termes teològics, l'Església és una “realitat” que coincideix amb el conjunt de la humanitat, de manera que en l'Evangelí de tons més judeocristians i de perspectiva més local com és el de Mateu, el missatge final de Jesús ressuscitat és d'ampli respir universal: “Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus” (28,19). Però, qui ha de dur a terme aquesta comunicació de l'Evangelí? La resposta es troba en Mateu 21,43: “el Regne de Déu... serà donat a un poble (*ethnei*) que el faci fructificar”. La conclusió és clara: l'Església és un poble de pobles, és un “poble” barrejat, mixt, format per gent provinent de “tots els pobles”, en el qual s'ha fos la noció d'ètnia. L'Església és una “ètnia” sense ètnies, un poble en el qual no compten les determinacions ètniques, un no-espai per a una ideologia que pretengui confondre la part amb el tot. Com diu el Papa en la *Evangelii Gaudium*, “el tot és superior a les

parts” (nn. 234-237). L'Església no és, doncs, una minoria, sinó un poble. És “el poble de Déu que anuncia l'Evangelí” (títol del cap. I de la *Evangelii Gaudium*), “un poble per a tots” (nn. 112-114), “un poble de moltes cares” (nn. 115-118).

El Papa Bergoglio ha vist, amb la seva força profètica, que l'Església no pot limitar-se a parlar d'alguns temes referits a la moral de la persona i a la disciplina eclesiàstica, ni pot quedar atrapada en estratègies destinades a garantir el manteniment de certes posicions o, fins i tot, de certs privilegis. El Papa convida l'Església a reaccionar a la situació present no replegant-se en el búnquer, amb el risc d'acabar essent domesticada i/o poc significativa. Es tracta del contrari, de parlar i d'actuar de manera profètica –aquest és el sentit del “*hagan lío*” bergoglià. Això significa, segons Andrea Riccardi, parlar de la fe amb tendresa i emoció i, com a objectiu últim, formar un poble amb una perspectiva inclusiva, és a dir, tenint en compte també els qui hi ha fora de l'Església. Ras i curt, posar en pràctica un dels mots d'ordre d'aquest pontificat: l'Església en sortida.

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

Els primers anys de ministeri

El capítol IV de la nova *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* està dedicat a la formació dels preveres com un únic camí discipular i missioner.

La formació inicial és aquella que es porta a terme fins al dia de l'ordenació presbiteral. La formació permanent al llarg de tota la vida ministerial «representa una necessitat imprescindible en la vida i l'exercici del ministeri de tot prevere», que no és simplement una actualització de coneixements de caràcter pastoral o cultural, sinó que «implica una continua conversió del cor, la capacitat de llegir la vida i els esdeveniments a la llum de la fe i, sobretot, la caritat pastoral».

El papa Francesc ha parlat sovint de la formació del prevere com un únic camí. A la Conferència Episcopal Italiana (8 de novembre de 2014) els deia: «la formació no té un final, perquè els preveres no acaben mai de ser deixebles de Jesús, no acaben mai de seguir-lo (...) La formació inicial i la permanent són dos moments d'una sola realitat: el camí del deixeble prevere».

La nova *Ràtio* ens descobreix un petit tresor pel que fa als preveres en els seus primers anys de ministeri. Efectivament, els números 83 i 84 ens parlen dels preveres en els primers anys de ministeri, que són els primers moments de la formació permanent per a la qual la *Ràtio* demana que els bisbes tinguin una cura especial d'aquests joves sacerdots, vetllant per tal que no siguin posats en situacions especialment delicades, o en destinacions allunyades dels germans preveres, així com també, en la mesura que sigui possible, que afavoreixin algun tipus de forma de vida en comú.

L'exhortació a ajudar els preveres joves s'adreça també als preveres als quals se'ls confia la responsabilitat d'acompanyar-los pastoralment, com ara els arxiprestos i els rectors parroquials en el cas dels vicaris, de manera que recolzin i promoguin les seves qualitats «per tal que puguin abraçar amb entusiasme els primers desafiaments pastorals».

El número 84 assenyalava de manera precisa alguns dels desafiaments que poden plantejar-se al novell prevere en els primers anys de ministeri i que concreta en aquests punts:

L'experiència de la pròpia debilitat. Molts hem experimentat en els primers anys de ministeri les nostres limitacions personals i les nostres mancances davant els reptes de la pastoral o l'escassetat dels fruits que pensàvem recollir. La *Ràtio* ens anima d'una banda a ser més humils, a confiar més en la misericòrdia del Senyor, i comprendre millor la relació amb els altres. D'altra banda ens recomana no aïllar-nos i especialment intensificar la relació amb el director espiritual.

El risc de sentir-nos funcionaris del “sagrat”, és a dir, oblidar que hem estat cridats i enviats a ser pastors (homes amb cor de pastor) i limitar-nos a fer unes «funcions» d'empleat d'una comunitat parroquial o d'un bisbat. Si això succeeix cal conformar-nos novament al Bon Pastor i apropar-nos més als germans preveres.

El repte de la cultura contemporània. Tots som conscients que la cultura actual i la societat en què vivim presenta importants problemàtiques que el novell prevere haurà d'entomar i haurà d'afrontar des d'un sòlid ancoratge humà, espiritual, pastoral i intel·lectual que demana des dels primers anys una constant actualització.

L'atracció del poder i la riquesa. La *Ràtio* concreta aquests pecats: «l'aferrament a una posició, l'obsessiva preocupació per crear-se espais exclusius per a un mateix, l'aspiració a “fer carrera”, l'aparició d'una ànsia de poder o d'un desig de riquesa». En aquests casos la *Ràtio* considera necessària la correcció fraterna, o algun altre camí que sigui oportú.

El desafiament del celibat. Els nous estímuls que viu el novell prevere, així com també les tensions de la vida pastoral, el poden portar, si no té cura, a una regressió afectiva que el destorbi en aquests dos grans objectius de la seva vida com a prevere : l'exercici de la paternitat sacerdotal i la caritat pastoral.

El lliurament total al propi ministeri. El zel apostòlic i la generositat en el lliurament poden afeblir-se per diverses causes. La *Ràtio* n'apunta algunes: cansament i problemes de salut, conflictes, desil·lusions, la rutina, la dificultat d'acceptar els canvis...

És bo ser conscients d'aquests desafiaments i, davant del cansament que poden provocar en la vida del novell prevere, tenir presents allò que el papa Francesc deia a la missa del crisma de l'any 2015: *«la imatge més profunda i misteriosa de com tracta el Senyor el nostre cansament pastoral és aquella del qui “havia estimat els seus que eren al món, els estimà fins a l'extrem”: l'escena del rentament dels peus».*

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

*Prevere de l'arquebisbat de Tarragona
Rector del Seminari Major Interdiocesà*

El preu del meu temps

El més petit de la família pregunta al seu pare, quan aquest acaba d'arribar del treball:

- **Papa, quan guanyes en una hora?**

- *Doncs, mira, guanyo 12 euros.*

- **Me'n podries donar només la meitat?**

- *No em molestis més amb preguntes que no toquen. Deixa'm en pau. Estic cansat.*

Però, a la nit, el seu pare anava donant voltes a la pregunta del seu nen. Per tranquil·litzar la consciència, es va apropar al seu llit per dir-li:

- *Aquí tens els diners que m'has demanat.*

- **Gràcies, papa.**

El nen posà la mà sota el coixí i en tragué sis euros més.

- **Mira, papa: ja he reunit els diners que em mancaven. T'ofereixo aquests dotze euros. Em podries vendre una hora del teu temps? »**

A voltes em faig una pregunta: ¿com pot ser que costi tant aconseguir el carnet de conduir un cotxe i sigui tant fàcil ser pare-mare, «conduir» almenys els primers anys d'una vida humana? Aquesta pregunta m'ha revingut després de trobar-me amb una parella acollidora a la qual s'ha confiat un nen de tres anys, nascut aquí de pares caribenys.

Gràcies a la parella aquest infant ha vist per primera vegada el sol, i no en sentit metafòric. Els pares biològics tenien les finestres del pis tapades amb cartrons perquè no li toqués el sol ja que, segons ells, es tornaria més moreno del que és i perdria categoria social.

Per no endinsar-nos en els drets humans o principis filosòfics, entrem-hi d'una forma més planera. Aquests pares biològics si tinguessin un polsim de sensibilitat musical s'adonarien que precisament la meravella de sons sortits d'un piano es deu a l'acoblament de tecles blanques i negres que un virtuós músic sap complementar i dosificar. La descoberta de la bellesa interior de cada persona ha d'estar a l'arrel de tot acompanyament educatiu. Quan no acollim els altres tal i com són sinó que els valorem per uns cànons socials castradors de l'individu com el color, l'altura, l'obesitat, un defecte físic, fragilitat... es corre el risc d'oblidar la seva amagada bellesa interior que és a l'arrel de tot procés educatiu.

Mai no m'ha fet el pes aquella expressió que els infants són «una pissarra en blanc», a punt perquè el mestre, el pare-mare o el monitor hi gravi el valors que han de regir la seva vida.

¿I si en realitat fos a la inversa? És a dir, i si els adults fóssim més receptius i ens deixéssim impactar per moltes intuïcions—actituds dels que tenim per «alumnes» o encara «poc cuits» per anar pel món?

En Joan Morera Perich ,S.J., des d'un miserable suburbi de la capital de Tanzània ens acaba de regalar un botó de mostra que confirmaria el que estem dient: *Ahir compartia la tarda amb en Mohammed, el noi a qui ensenyo anglès els caps de setmana, i a qui vaig portar alguns petits dolços. El més especial era una xocolatina en forma de pilota de futbol, perquè és realment apassionat d'aquest esport. M'estava acompanyant de tornada i la portava a la mà, quan un grup de quatre infants menuts el va envoltar, inclòs la seva germana. Tots en demanaven un bocí, i aquella piloteta de xocolata tant diminuta era impossible de dividir. Amb el paper en va treure un bocinet petit com una formiga per tastar-la, i va donar la pilota sencera als nens. Va ser un moment, però aquella pilota es convertí en el nostre planeta: els més afeats podien delectar-se de la xocolata del món, perquè algú decidia entregar-lo sencer amb generositat. Era el món al revés, és a dir l'Evangeli.*

Quant de sacrifici i d'estrès per aconseguir «coses» pels nostres (infants, ancians, malalts...), quan el que esperen es que parem el rellotge, desconnectem el mòbil... i ens asseiem relaxadament al seu costat! No caldrà adoctrinar ni fer un interrogatori sinó un «saber estar» gratuït, un «perdre el temps» que faciliti el desplegament d'aquella empatia generadora de confiança mútua.

Al pare del nen del conte, al Joan Morera, a tu i a mi potser ens convindria encetar el dia cantant a ple pulmó aquell èxit discogràfic del cantautor argentí León Gieco: *Solo le pido a Dios..., que el dolor no me sea indiferente; que la reseca muerte no me encuentre vacío y solo sin haber hecho lo suficiente*".

JOSEP PERICH I SERRA

Prevere del bisbat de Girona

Rector de les parròquies de la Sagrada Família i Santa Teresa de Blanes

La prova de la fe—Les temptacions de Jesús

Hem fet amb la responsable de la catequesi unes trobades amb mares i pares... Vam parlar, abans de Nadal, de la comunicació entre les persones, especialment a casa. De fet, aquest era un «compromís» d'advent pels nens/es. I no era qüestió que els «grans» fós-sim menys que els «petits». Després de festes hem insistit en el tema. No tant per fixar-nos en què comuniquem sinó en «què revelem de nosaltres mateixos» quan ens comuniquem o no... És el misteri de Jesús, revelació del Pare. D'aquest nou enfocament, va sorgir la idea que hem rebut, és a dir, què ens ha «comunicat» altra gent... i el que hem rebut, no és per presumir-ne, sinó per «comunicar-ho als altres», segons el que diu 1Pe 4,10: «Poseu-vos els uns al servei dels altres, cadascú segons els dons que ha rebut, com a bons administradors de la múltiple i variada gràcia de Déu». Quan una mare se'n va els qui la coneixen expliquen d'ella que té una capacitat enorme per mobilitzar a tothom; si no vigiles, ja t'ha enredat a comprometre't en alguna cosa. I sempre molt discreta, sense estridències, sense figurar en primer pla... Això és el que ha rebut i això és el que aquesta mare ofereix-comunica als altres.

No hi deu haver pitjor temptació que la de pensar que no tenim cap do (rebut) i que no tenim res a oferir a ningú. Més enllà de la bona voluntat i predisposició de cadascú ens juguem aquí la possibilitat i la realitat de donar testimoni, d'enriquir-nos amb el testimoni dels qui tenim a prop.

Les temptacions de Jesús sonen a alguna cosa important que ens hi juguem en aquella experiència. Ens ho juguem tots, no només Jesús... Tal i com expliquen les temptacions Mateu (4,1-11) i Lluc (4,1-13) aquí s'hi juga aquella afirmació repetida dos cops: «Si ets Fill de Déu...» Torno a dir: ens ho juguem tots això de ser fills de Déu en les temptacions de Jesús. Amb més raó, de cara a nosaltres, si ens considerem fills de Déu en el Fill. El que faci o li passi a Jesús allí en el desert, ens afecta. És la identitat de Jesús. L'episodi de les temptacions ve just a continuació del baptisme de Jesús: l'Esperit que baixa damunt d'ell i la veu que, del cel estant, proclama: «Tu/aquest ets/és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut». És la identitat dels qui som batejats en nom del qui bateja amb l'Esperit. L'Esperit fa ser. Tenir l'Esperit ho és tot. Segons Lluc Jesús és ple de l'Esperit que el condueix pel desert durant quaranta dies. Fàcilment s'endevina el paral·lelisme amb la sortida de l'esclavatge d'Egipte i el camí cap a la terra. Déu i el poble es posen mútuament a prova, es tempten. És com un moviment d'aproximació i de no atrevir-se a apropar-se massa. «Quan van posar-me a prova els vostres pares, quan em temptaren, tot i haver vist les meves obres» (Sl 95,9). «Recorda't de tot el camí que el Senyor, el teu Déu, t'ha fet recórrer pel desert des de fa quaranta anys. T'ha afligit i t'ha posat a prova per conèixer les inclinacions

del teu cor i veure si observaries o no els seus manaments» (Dt 8,2). L'evangeli de Mateu ha vist clara aquesta connexió. L'Esperit condueix Jesús al desert perquè el diable el temptés (Mateu). Amb una diferència: el diable no és ni Déu ni el poble. El diable no és aproximació. Si no ens ajudem entre nosaltres a posar a prova la nostra fe, millor dit, la vivència pràctica de la nostra fe, ens fem un flac favor. Diu el Salm citat aquí dalt: «Em temptaren tot i haver vist les meves obres». Diu el fragment del Deuteronomi citat aquí dalt: «El Senyor t'ha posat a prova per conèixer les inclinacions del teu cor». Aquesta és la prova de la fe que ens ajudem a fer: Veure les obres de Déu; comunicar-les. Aquesta és la prova de la fe que ens ajudem a fer: Conèixer les inclinacions del cor; amb el coneixement de Déu.

La prova de fe, amb la finalitat de madurar, implica la vida sencera. Mateu deixa entreveure que durant els dies que Jesús va estar al desert, només al final el diable es va presentar per temptar Jesús. S'hi va presentar perquè Jesús tenia fam. Jesús havia dejunat quaranta dies i quaranta nits. Curiós l'episodi de la samaritana. «Mentrestant, els deixebles el pregaven: "Rabí, menja". Però ell els contestà: "Jo, per menjar, tinc un aliment que vosaltres no coneixeu". Els deixebles es preguntaven entre ells: "És que algú li ha portat menjar?" Jesús els diu: "El meu aliment és fer la voluntat del qui m'ha enviat i dur a terme la seva obra"» (Jn 4,31-34). Torno al Salm: «Em temptaren tot i haver vist les meves obres». El mateix evangeli de la samaritana, però, prèviament, diu que Jesús estava cansat del camí i havia demanat aigua a una dona (Jn 4,6-7). Jesús amb fam, Jesús cansat, Jesús amb set... A la creu Jesús crida: «Tinc set». I just a continuació: «Tot s'ha complert» (Jn 19,28-30). Jesús ressuscitat retroba els deixebles i els diu: «Nois, no teniu res per a menjar?» i un tros més enllà ell convidava: «Veni a menjar» (Jn 21,5.12).

En la/les temptació(ons) de Jesús ens hi juguem tots la nostra identitat. «En veritat, en veritat us ho dic: vosaltres no em busqueu perquè heu vist senyals, sinó perquè heu menjat pa i heu quedat saciats. Però no us heu d'afanyar tant per l'aliment que es fa malbé, sinó pel que dura i dóna vida eterna. I el Fill de l'home us donarà aquest aliment, perquè Déu, el Pare, l'ha marcat amb el seu segell» (Jn 6,287).

En les temptacions primer apareix l'aliment material. En segon terme o en tercer terme apareix l'aliment espiritual. L'aliment que es podria trobar en el temple o en l'adoració autèntica al Senyor. «Donarà ordre als seus àngels, i et durant a les palmes de les mans perquè els teus peus no ensopeguin amb les pedres». Segueix valent que Jesús convidava. «Però ell es referia al santuari del seu cos» (relacionat amb la resurrecció més que amb la mort: «Per això, quan va ressuscitar d'entre els morts...» (Jn 2,21-22). Just abans d'anar a trobar Llätzer, ja mort, per «despertar-lo» Jesús afirma: «No són dotze les hores del dia? Els qui caminen de dia no ensopeguen, perquè veuen la llum d'aquest món, però els qui caminen de nit sí que ensopeguen, perquè els manca la llum» (Jn 11,9-10). Molt irònic tot plegat. No ensopeguen perquè veuen la llum d'aquest món. I el diable que s'enduu Jesús a una muntanya molt alta i li mostra tots els reialmes del món i la seva glòria! És aquesta la llum del món? Que no és Jesús? Que no som nosaltres?

Quantes vegades Jesús va ser posat a prova, i no precisament per cap diable? Diuen Mateu i Marc que uns àngels assistien Jesús. És l'autèntic servei. L'autèntica adoració. Servei a Jesús. No cal remetre al text del judici final per entendre que se serveix Jesús posant-se al servei dels germans (de Jesús!). Doncs, el que deia: Per què no ens exigim més els uns als altres la prova de la fe?

JOAN RAMON MARÍN

*Prevere del bisbat de Sant Feliu de Llobregat
Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya*

La importància de la Paraula de Déu en la celebració litúrgica del sagrament de la Penitència

Tots estem convençuts que el sagrament de la Penitència posa la salvació a l'abast de tots els creients que s'hi acosten. També podem constatar com cada cop més sovint la Paraula de Déu il·lumina la vida dels creients i ajuda a descobrir la misericòrdia de Déu, a l'hora que ajuda a la conversió del seu cor.

El n. 4 dels *Praenotanda* del Ritual de la Penitència ens diu:

«El poble de Déu comença i avança en el camí de la penitència de moltes i variades maneres. Compartint el sofriments de Crist per la penitència, exercint les obres de misericòrdia i de caritat, convertint-se cada dia mes segons l'Evangelí, esdevé signe en el món de la conversió a Déu (RP 4)».

Això l'Església ho expressa vivint-ho i celebrant-ho en la seva litúrgia, quan els fidels, reconeixent-se pecadors, demanen perdó a Déu i als germans. Especialment en les celebracions penitencials on, mitjançant la Paraula de Déu, els creients confronten la seva vida amb el pla de Déu.

L'ús de la Paraula de Déu en la celebració litúrgica del sagrament de la Penitència fa que aquell que s'acosta a la celebració sacramental pugui fer una revisió acurada de la seva vida i del projecte que Déu té per a ell.

El mateix ritual ens diu en el n. 17:

«A través de la Paraula de Déu el fidel és il·luminat per a conèixer els seus pecats i és cridat a la conversió i a la confiança en la misericòrdia de Déu (RP 17) ».

L'ús freqüent de la Paraula de Déu ajuda els cristians a fer que la seva vida estigui guiada i configurada segons el pla de Déu. Confrontar la vida amb la Paraula de Déu ajuda a fer-nos conscients dels pecats. Un examen de consciència realitzat a la llum d'un text de l'Evangelí sol ser preferible al realitzat amb un llistat de faltes que sovint duen a descarregar la consciència però dificulten la conversió del cor, ja que moltes vegades els penitents, després d'una ràpida confessió i una més ràpida absolució, ja en tenen suficient.

La Paraula de Déu escoltada o llegida abans de fer l'examen de consciència, triada pel penitent o suggerida pel mateix ministre, ajuda a fer veure la presència misericordiosa de Déu en les nostres vides.

La Paraula de Déu ha de ser present en tota celebració de l'Església, també en la celebració litúrgica del sagrament de la Penitència. Així cal que el ministre ajudi el penitent a confrontar la realitat de la seva vida mitjançant la lectura de fragments escollits de la Sagrada Escripura, preferentment de l'Evangelí, que és l'arrel de la vida cristiana i la font del penediment.

En la seva exhortació el ministre ha de moure el penitent a compenetrar-se amb Jesús, pot ajudar presentant algun fragment de l'Evangelí que sigui adient amb el diàleg realitzat, i ha d'animar-lo a seguir endavant en la seva vida de fe.

Finalment l'acció de gràcies també pot ser il·luminada per la Paraula. Suggestir un salm d'acció de gràcies com per exemple el 102: *Beneeix el Senyor, ànima meva, del fons del cor beneeix el seu sant nom*; o recitar el Magníficat: *La meva ànima magnífica al Senyor, el meu esperit celebra el Déu que em salva*, fa que la Paraula de Déu vagi penetrant en la vida del creient i porta a fer confessions no genèriques, reconèixer les actituds antievangèliques que hi ha en la seva vida, i convertir el cor a Déu i als germans.

JOAN JOSEP MORÉ, SDB

Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

La vida comunitària i l'Eucaristia en Carles de Foucauld

La biografia del beat Carles de Foucauld no és lineal sinó plena de canvis d'orientació que denoten una personalitat activa i apassionada. Tanmateix hi trobem uns fils conductors que indiquen, més enllà dels canvis exteriors, la fidelitat a algunes intuïcions profundes que van madurant a mesura que les posa en pràctica.

Ho veiem en l'evolució dels seus nombrosos projectes comunitaris. No els va veure mai realitzats, però els va anar adaptant contínuament a fi de trobar la millor forma de viure a imitació de Jesús per tal de prolongar, en certa manera, la seva Encarnació i propiciar, així, que cada ésser humà, fins i tot els més allunyats, pugui trobar-se amb el Senyor.

La primera forma de vida que es planteja a Natzaret és gairebé eremítica, centrada en la pregària personal i el treball manual de la gent senzilla, amb la confiança que el simple testimoni d'aquest estil de vida acostarà Jesús al poble.

Més endavant, un cop ordenat prevere, projecta la fundació d'un monestir que actuï com un fogar de vida cristiana entre els musulmans del Sàhara. El projecte evoluciona cap a una petita fraternitat, a l'estil de la Família de Natzaret, per tal d'evitar tota sensació de prepotència, contrària a la manera com Jesús s'havia mostrat, i afavorir la proximitat als més senzills.

Els últims anys de la seva vida viatja a França diverses vegades per convidar famílies i laics cristians a establir-se a Tamanrasset a fi que, consolidant relacions de veïnatge i d'amistat i amb el testimoni d'una vida santa, el cor dels musulmans s'obri un dia a l'anunci de l'evangeli. Posa l'exemple de Priscil·la i Àquila, col·laboradors de sant Pau. Amb un segle d'anticipació, hi veiem un presagi del protagonisme dels laics en la nova evangelització.

Un altre aspecte en què es mostra l'evolució del beat Carles de Foucauld és la seva profunda espiritualitat eucarística. En consonància amb les pràctiques de devoció del seu temps, durant els primers anys a Natzaret dedica moltes hores a l'adoració silenciosa davant del sagrari tot meditant l'evangeli verset a verset. Vol configurar-se a Jesús per la proximitat física i pel pensament fix en ell.

Més endavant sent la crida interior de portar la presència de Jesús per mitjà de l'Eucaristia allà on encara no hi és: entre els musulmans del Magrib. Només per això accepta ser ordenat prevere a la diòcesi de Viviers. Abans havia procurat evitar l'ordenació per por de viure-la com un privilegi que li fes perdre el darrer lloc. Entén que la presència eucarística per si mateixa produeix una mena d'irradiació espiritual, una benedicció enmig del poble on és present.

Un moment crucial de la seva evolució es produeix quan veu la possibilitat d'establir-se a Tamanrasset, al cor del Sàhara, un lloc on no hi ha cap cristià. No ha rebut del Vaticà el permís per celebrar sol l'eucaristia, i això el posa en risc de passar mesos sense dir missa, i fins i tot d'haver de renunciar a la Presència en el sagrari. Tanmateix, finalment opta per anar-hi. Ha entès que, si no pot portar a Tamanrasset la presència eucarística, és ell mateix qui ha d'encarnar Jesús i ser un focus de benedicció enmig dels musulmans. Amb el seu testimoni aspira a ser l'únic sagrament de Jesús que pot dir alguna cosa a aquells homes del desert. Més que portar l'Eucaristia, fer-se eucaristia per als musulmans. Donar-se a Jesús perquè pugui viure enmig d'aquell poble que encara no el coneix.

JORDI VILA I BORRÀS

*Prevere de l'arquebisbat de Tarragona, germà de la Fraternitat de Natzaret
Rector de la parròquia de Sant Esteve de Vilaseca*

Rema mar endins!

El dia de la nostra ordenació com a preveres escollírem com a recordatori de la celebració una frase evangèlica que un dia va ressonar més fortament en el nostre cor que s'anava configurant al cor sacerdotal del Crist, Bon Pastor.

«Mestre, tota la nit que ens hi hem escarrassat, i no hem agafat res; perquè vós ho dieu calaré les xarxes» Lc 5,1-11. Jesús que inicia la seva predicació a la sinagoga de Natzaret amb un fugaç entusiasme i el rebuig general de la seva gent ara marxa a les vores del llac de Galilea. És un dels llocs més suggestius de Terra Santa. Un ambient obert i majestuós, un punt geogràfic cosmopolita de gent de pas com a preludi de la universalitat dels destinataris del seu missatge evangèlic.

Quin bé ens fa trepitjar la terra de Jesús. Hi ha un abans i després d'haver pelegrinat allí i ens fa llegir l'evangeli amb ulls nous i comprendre més la novetat i senzillesa de l'evangeli. El llac que anomenen mar i que té forma d'arpa-kinneret-Generaset o de cor. I una barca, la barca de Pere, símbol de l'Església. I una invitació a remar mar endins després d'una mala nit de pesca i el consegüent estat de mal humor. Pere, expert pescador sap que es pesca a la matinada no a la tarda, doncs, a la tarda es torna a port. I surt una altra volta, malgrat els possibles comentaris negatius i suaus rialles burlones dels altres «experts» en la feina. Quina confiança tan gran en la paraula del Mestre! El fuster de Natzaret li diu al pescador de Tiberíades que cali les xarxes i malgrat la protesta inicial com a patró de la barca, ho fa.

Perquè vós ho dieu, calaré les xarxes! I s'obra el miracle necessitant socis d'una altra barca perquè el nostre treball sempre és de cooperació, de treballar junts. La crida és a treballar en equip, en unió, en concòrdia i convivència entre els germans preveres. Pere cau a la xarxa de la Paraula del Senyor, als seus peus amb la confessió sincera d'aquell home de mar que devia commoure a Jesús. Aparteu-vos de mi, Senyor que sóc un pecador!. Nosaltres també pecadors, perdonats que sentim del Senyor: No tinguis por! Hi ha tantes situacions en el nostre ministeri sacerdotal que ens poden treure la pau! I li diu: des d'ara seràs pescador d'homes. En el nostre ministeri sortim, confiats en la Paraula del Mestre que cada dia escoltem en el nostre cor que prega, a calar les xarxes. A voltes «fem el cupo», molt sovint «fem porra». Però cada dia embarquem amb el Mestre a remar mar endins. I en el nostre cor ressonen les paraules del salmista: «*Senyor, heretat meva i calze meu, m'encisa la meva heretat. Ningú com vós no em fa feliç*».

CARLOS GARCIA I TALARN

Prevere de del bisbat de Tortosa

Rector de la parròquia de Sant Bartomeu de Benicarló

Convivència i diàleg

Resulta un xic difícil, per no dir impossible, imaginar-nos un món en què la vida i els elements que la componen estiguessin mancats de comunicació i d'uns lligams convencionals, mitjançant els quals poder-nos dinamitzar i anar-nos complementant gradualment els uns amb els altres.

Ja en el Gènesi se'ns diu que l'home, malgrat haver rebut el domini sobre tot el que Déu havia creat, no tenia qui li fes costat per ajudar-se (2,20). I, per això, el Senyor va donar a Adam la companyia d'Eva, perquè tots dos poguessin comunicar-se, fer-se costat i ajudar-se mútuament.

Dient això, no presumeixo de fer teologia... però sí que tal vegada ens pugui servir d'argument per creure que la necessitat de conviure i dialogar entre tots és tan antiga com ho és l'origen del món.

És clar que, naturalment, la ciència també hi diu la seva; la qual cosa també és bona, útil i necessària per a la nostra il·lustració humanística. Però, ben mirat, si bé és veritat que la ciència ens instrueix, en definitiva allò que ens salva és la fe.

Posant, doncs, en pràctica la convivència que ha d'haver-hi entre tots, orientem el nostre diàleg tractant d'aprofundir en els valors i mòbils que ens impulsen a conviure i a dialogar. Sense pretendre que puguin ser les úniques, sinó tan sols com un inici de la recerca personal de cadascú, avanço unes possibles pistes:

- Ajudar a conèixer-se millor un mateix i a comprendre més bé com són els altres, sense fer cas de les aparences.
- Proporcionar un major equilibri i estabilitat en les relacions personals.
- Facilitar la comprensió, la tolerància i la sociabilitat.
- Desdramatitzar els conflictes per les diferents maneres de fer i pensar.
- Ajudar a veure-hi la part positiva que tenen.
- Proporcionar un major equilibri emocional i psicològic.
- Estimular a evitar l'egocentrisme, l'egoisme, el desentendre's dels problemes dels altres.

MAGISTERI: *La convivència entre els homes és, doncs, ordenada, fecunda i pròpia de la dignitat, si es fonamenta en la veritat, segons l'admonició de l'apòstol Sant Pau: Abandoneu la mentida, digueu cadascú la veritat al vostre proïme, que tots som membres els uns dels altres. (Pau a la terra, 30).*

JAUME SOY I AMARGANT
Prevere del bisbat d'Urgell
Delegat diocesà de missions

Veritable comunicació, un repte

Al llarg de l'any, els mitjans de comunicació vivim experiències molt diverses i tenim l'ocasió de celebrar esdeveniments que toquen de prop la nostra identitat i ens interpel·len. En l'àmbit de l'Església hi ha la jornada de les comunicacions socials i, en la festa de sant Francesc de Sales, una especial atenció als periodistes. Tanmateix, la comunicació és quelcom del moment, com la mateixa vida que esdevé constant moviment. D'aquí la seva importància, actualitat i responsabilitat. Sempre he admirat la vocació periodística, perquè és atenció al que passa i servei a la veritable comunicació, homes i dones experts en humanitat.

El fet és que hi ha una necessitat apressant de comunicació. Una comunicació que no es dona pel sol fet de reunir-nos i estructurar sessions parlamentàries, plens d'ajuntaments, assemblees de partits, rodes de premsa, trobades familiars, reunions d'empreses, assemblees diocesanes, consells pastorals i més. Algú ha dit que estam molt reunits, però ens comuniquem poc. La comunicació és abans de tot una actitud interior que, en la mesura en què es posa en exercici, es converteix en art i arriba a esdevenir diàleg, bona notícia, interpel·lació amable i constructiva. Ho sap fer el qui escolta amb sinceritat i observa sense prejudicis, fent que la veritat suri sense deixar anul·lada la persona.

Des del diàleg personal fins a qualsevol mitjà social que el faci possible, és bo que ens exigim els uns als altres el valor d'una comunicació humana autèntica que ajudi a superar soledats, desinformació, desempar, limitacions i desqualificació personal. Qualsevol debat, per crític que sigui, ha de tenir aquella categoria ètica que respecta la dignitat humana i on ningú se sent exclòs. La veritable informació és un repte quan darrere cada mitjà hi ha interessos personals, econòmics o de poder que són prioritaris. Només l'honradesa personal i una ètica professional que posa la persona al centre de tot contribueixen a crear un clima de confiança apte perquè la comunicació estigui al servei de la veritat.

+SEBASTIÀ TALTAVULL

Bisbe auxiliar de Barcelona i Administrador Apostòlic de Mallorca

James Mallon, *Una renovación divina. De una parroquia de mantenimiento a una parroquia misionera*

Els propers 15 i 16 de març visitarà Barcelona el Rvd. James Mallon, capellà catòlic ordenat fa uns divuit anys, rector de diverses parròquies a Nova Escòcia (Canadà), conferenciant mediàtic i autor del llibre *Una renovación divina. De una parroquia de mantenimiento a una parroquia misionera*. Es tracta d'una obra que està tenint un gran ressò, amb un veritable èxit de vendes, sobretot en la seva edició original anglesa. El Rvd. Mallon participarà en el Simposi Internacional sobre «Reforma i Reformes en l'Església», organitzat per l'Ateneu Universitari Sant Pacià. Al matí d'ambdós dies s'estudiaran les perspectives històriques relatives a la renovació eclesial, amb una anàlisi sobre la veritable i falsa reforma en l'Església. A les tardes es presentaran unes propostes pastorals, dirigides precisament pel Rvd. James Mallon, on no hi ha dubte que exposarà fonamentalment el contingut del seu llibre. Però, ¿què té d'especial aquest llibre i el seu mateix autor que atreguin aitals simpaties?

El llibre i la mateixa persona del Rvd. Mallon tenen la gràcia de dir amb extraordinària simplicitat i amb màxima eloqüència que l'Església, en comptes de limitar-se a mantenir els seus edificis i de satisfer merament les necessitats dels seus feligresos, el que ha de fer és evangelitzar, fer deixebles. Les parròquies són cridades a deixar de fer una pastoral de manteniment, fins i tot amb locals curulls d'activitats extra eclesials, anant més enllà i abraçar la missió, que és anunciar l'Evangelí i fer veritables seguidors de Jesucrist.

L'obra es troba impregnada d'idees pràctiques, concretes i senzilles, tot proporcionant inspiració i orientació tant als pastors que han d'anar al davant com a les mateixes parròquies. De fet, el Rvd. Mallon s'inspira en els cursos anomenats *Alpha*, iniciats pel Rvd. Charlee Graham, coadjutor en Holy Trinity, Brompton, una parròquia anglicana de Londres. Aquest pastor es plantejà un curs sobre els fonaments de la fe cristiana per als allunyats de la fe que, malgrat tot, tenien algun contacte amb aquesta església, però després es va obrir a tots aquells que tinguessin interès conèixer la fe cristiana. El curs es desenvolupà en un format de deu setmanes, tal com continua fins avui. Aquest model fou adoptat per pastors catòlics, especialment del món anglosaxó. Es tracta, resumidament, que per mitjà de contactes i de proximitat amb els allunyats de la fe, s'aconsegueixin uns determinats encontres, on en el transcurs d'un àpat fraternal es pugui portar a terme un «primer anunci» de l'Evangelí.

El Rvd. Mallon exposa en el seu llibre l'èxit de l'experiència en les seves pròpies comunitats parroquials. Ens afirma que ha estat desenvolupant els cursos *Alpha* en totes les seves parròquies des de l'any 2001, i està convençut que és l'eina més efectiva que ha pogut tro-

bar fins al dia d'avui. Potser que n'hi hagi una altra de millor —afegeix— però ell no l'ha sabut trobar. Aquesta experiència ha estat fonamental per a retrobar la identitat cristiana en les parròquies i per a desenvolupar una Església realment missionera i evangelitzadora.

El llibre s'inicia recordant de forma planera com la gràcia i la vocació pròpia de l'Església és evangelitzar, aquesta és la seva identitat més profunda, com recordava Pau VI en la *Evangelii nuntiandi* (núm. 14). Ja el decret *Ad gentes* del concili Vaticà II subratllava la «naturalesa missionera» de l'Església. No es tracta d'una simple activitat, sinó de la seva essència més profunda perquè és conseqüència de la seva sacramentalitat i de la seva catolicitat (AG 1). El Rvd. Mallon recorda a més, tot seguint Pau VI, que no n'hi ha prou amb el simple testimoni, sinó que, tard o d'hora, aquest testimoniatge ha d'anar acompanyat de la paraula de la vida, de l'anunci explícit (EN 22).

A partir d'aquest punt, a la llum de la *Evangelii gaudium* del papa Francesc, l'obra denuncia la «mundanitat espiritual» de moltes de les nostres parròquies catòliques, tot descrivint amb sagacitat aquelles realitats que necessitem llençar per la borda si és que realment volem reconstruir o renovar les nostres comunitats parroquials. Cal vi nou per a uns bots nous! L'Església ha d'esdevenir la llar oberta, «el lloc de la misericòrdia gratuïta», on es pugui viure la bona nova de l'Evangeli (EG 114). Per a poder portar a terme això, afegeix el Rvd. Mallon, en comptes de fixar-nos en les branques i sacsejar-les perquè donin fruit, el que cal és centrar-nos en les condicions del subsòl. I el major indicador de la bona terra és el que anomena «fidelització», que descriu com aquell sentiment de «pertinença», una connexió psicològica amb una església local i la seva missió, així com un sentit de propietat del que està passant i la direcció que l'Església concreta està prenent. Tan sols els parroquians «fidelitzats» es poden comprometre realment a un creixement espiritual, a servir els altres i a donar-se sacrificadament. És en aquest marc quan es pot fer experiència del do de l'Esperit Sant, que porta entusiasme i alegria en el treball de viure l'Evangeli, tot esdevenint agents evangelitzadors en els diversos ambients.

Per al Rvd. Mallon els sacraments esdevenen la nostra més gran oportunitat pastoral. Però en el camp catòlic, com a resultat d'haver-se centrat en els seus efectes ontològics i en el debat amb Luter sobre la teologia de la gràcia, la dimensió eclesial de la *res et sacramentum* ha estat escurçada. Això comporta, afirma Mallon, que els sacraments esdevinguin moments que distribueixen vitamines espirituals a través d'un ritual que, encara que tingui lloc en l'edifici eclesial, acaba no tenint cap connexió amb l'Església com a comunitat de deïxebles. D'aquí que cal implicar les famílies, però canviant els models que s'han emprat secularment. Intentar catequitzar famílies que no han estat evangelitzades és com intentar sembrar sobre ciment. Per això, davant una catequesi continuada i finalista, cal adoptar un estil de catequesi ocasional i que duri tota la vida; convé una iniciació cristiana fonamentada en la família i no basada en l'edat o el curs escolar i, a més, que tingui per centre de tot el programa l'eucaristia dominical.

Finalment, el Rvd. Mallon assenyala el paper essencial del lideratge pastoral en tot aquest programa. El Concili Vaticà II, afirma, va ensenyar que el ministeri sacerdotal existeix per a

predicar la Paraula de Déu, celebrar els sagraments de la fe i conduir el poble de Déu. L'Església catòlica ha estat definida dogmàticament com a jeràrquica. Aquesta no és una mera formulació arcaica, sinó que es troba en el cor dels ensenyaments del Vaticà II. Això significa, prossegueix Mallon, que els bisbes són els líders de les seves diòcesis i els sacerdots, en unió amb els bisbes, són els líders de les parròquies. D'aquí que esdevingui essencial la qüestió de com cada sacerdot serà capaç de portar un lideratge en l'Església d'avui. Perquè, afirma el Rvd. Mallon, en els seus anys de seminari va rebre un bon entrenament per a ser teòleg, un cert entrenament per a celebrar els sagraments, poca formació en el ministeri de la predicació i cap formació sobre el lideratge. Cal, per tant, una preparació. Perquè un líder feble, segons Mallon, no funcionarà en l'Església d'avui. I afirma, tot seguit, que experimentar aquest repte del lideratge és el millor que li va passar. Es va dirigir a l'única font de coneixement de lideratge eclesial que va poder trobar en aquell moment i que provenia del món del protestantisme evangèlic. Sobre aquesta qüestió, l'ajut és fàcil de trobar en el món evangèlic, però no ho és en la majoria dels contextos catòlics i, a més, es troben molts obstacles culturals. Aquest lideratge—afegeix també—tan sols s'aconseguirà amb nomenaments parroquials de llarga durada, donat que si es fracassa en liderar un canvi significatiu, la mateixa vida d'aquella comunitat es troba en joc, cosa que no passava abans en un context de cristianitat.

Finalment, esdevé significativa la pàgina en què exposa els deu valors comuns d'aquelles parròquies o comunitats que són sanes i creixen apostòlicament, i proposa que cadascú avalui, en una escala de l'1 al 10, el grau de salut de la seva comunitat d'acord amb aquests deu paràmetres: 1) Donar prioritat al cap de setmana. 2) Hospitalitat. 3) Música que enlaira. 4) Homilies excel·lents. 5) Comunitat significativa. 6) Clares expectatives. 7) Ministeri fonamentat en les fortaleses. 8) Formació de comunitats petites. 9) Experiència de l'Esperit Sant. 10) Convertir-se en una Església que invita.

Heus ací un tast d'aquest llibre, així com de l'itinerari vital i pastoral d'un capellà que no deixa indiferent. Amb una gran capacitat de persuasió, un currículum marcadament mediàtic, un llenguatge planer, un posat de predicador evangèlic més propi del món anglosaxó..., juntament amb uns consells i unes idees pràctiques que ell mateix ha provat, el Rvd. James Mallon ve a dir que l'Església tan sols existeix per evangelitzar. Per això, cal trencar motlles que impedeixin centrar-nos en el nucli de l'anunci evangèlic. Es tracta d'una missió que necessitarà de coratge i lideratge forts, capacitat de persuasió llarga i continuada per a obtenir una fidelització, tot prioritzant en tot moment unes actituds acollidores. En definitiva, ens trobem amb uns ingredients pastorals clars, senzills i, a voltes, obvis que, a redós d'un bon màrqueting, ens són elaborats i presentats per un intrèpid pastor.

JOAN PLANELLAS BARNOSELL

Prevere del bisbat de Girona

Degà de la Facultat de Teologia de Catalunya

1 James MALLON, *Una renovación divina. De una parroquia de mantenimiento a una parroquia misionera*, Madrid: BAC 2015; traducció de l'original anglès, *Divine Renovation. From a Maintenance a Missional Parish*, Toronto: Novalis Publishing 2014.

El Bon Pastor
Revista per a preveres
